

לקו"ש חלק י"ז פ' צו שיחה ב

פיענוח מראי מקומות

פ' צו ו, ו: אש תמיד תוקד על-המזבח לא תכבה. פרש"י ד"ה אש תמיד: אש שנאמר בו תמיד, היא שמדליקין בה את הנרות שנאמר בה להעלת נר תמיד (שמות כ"ז), אף היא מעל מזבח החיצון תוקד.

וז"ל ברמב"ם שם: "וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בכ"ה בחדש כסלו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור"

וז"ל בצפ"ע"נ שם: "והדליקו ממנה נרות המערכה כו'. הנה מה דדייק רבינו וכתב המערכה הנה עיין בתו"כ פ' אמור פ' י"ג פ"ז מבואר כך דאף דקיי"ל ביומא ד' כ"ד ע"ב דהדלקה של המנורה כשרה בזר זהו רק בשאר נרות אבל נר מערבי צריך דוקא כהן והטעם י"ל כמש"כ רבינו בפ"ג מהלי תמידין ומוספין דלנר המערבי צריך דוקא שידליק מן המזבח וכמבואר ביומא ד' מ"ה וא"כ ע"כ צריך כהן דהיכן מצינו שזר קרב למזבח כמבואר ביומא שם. והנה זה הנר מערבי צריך להיות תמיד דלוק כמש"כ הרמב"ם בהלכות תמידין ומוספין ועיין חגיגה ד' כ"ו ע"ב דהוה מחלוקת בזה. והנה עיין בע"ז ד' מ"ג דבזמן חנוכה לא היה מנורה, ועיין בפסיקתא דרב כהנא דאמר שם דבנס חנוכה מצאו שמונה שפודין של ברזל ולמה לן שמונה וצ"ל כך דאז לא הדליקו רק נר מערבי לבד והשפודין הוה כמו גולמי כלי מתכות דלא מקבלי טומאה, רק כיון שדלק בו יום אחד שוב מקרי עליו שם כלי וכמו איסורו חישובו דבכורות דף י' וכ"מ ולכך למחר היה צריך שפוד חדש.

1) פרשתנו ו, ו "אש תמיד תוקד על-המזבח לא תכבה" פרש"י ד"ה אש תמיד: אש שנאמר בו תמיד, היא שמדליקין בה את הנרות שנאמר בה להעלת נר תמיד (שמות כ"ז), אף היא מעל מזבח החיצון תוקד.

2) ר"פ תצוה "ואתה תצוה את-בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד".

3) מסתימת הל' - משמע לכאורה דכל הנרות מדליקין ממזבח החיצון ולא רק נר המערבי (ראה מנ"ח (מצוה צח) ואפשר דלהר"מ (הל' תמידין ומוספין פ"ג הי"ג "נר מערבי שכבה אין מדליקין אותו אחר דשוגו אלא ממזבח החיצון. אבל שאר הנרות כל נר שכבה מהן מדליקו מנר חברו") **אם רוצה כל נר שכבה מדליקו ממזבח העולה** וז"ל שם: "ודוקא מנר לנר מדליקין אבל לא ע"י נר אחר משום ביזוי מצוה ע"י בשבת ובר"מ ה' חנוכה ובלחם משנה שם. ואפשר דלהר"מ אין קפידא דוקא להדליק מנר לנר אלא אם רוצה כל נר שכבה מדליקו ממזבח העולה אלא רשאי להדליק נר מנר חוץ מנר מערבי דאין רשאי להדליקו מנר אחר רק ממזבח העולה" עי"ש בארוכה.

ובצפ"ע"נ על הרמב"ם חנוכה פ"ג ה"ב דבימי נס חנוכה הדליקו רק נר המערבי (ובכ"ז נתקיימה ע"ז מצות נר תמיד)

ובזה א"ש מה דדייק רבינו וכתב לשון מערכה דזה קאי אנר מערבי, ועיין בשאלתות דר"א דהיה לוג שמן ומהו השיעור של לוג הא לנר אחד די בחצי לוג ולכל הנרות צריך ג' לוגין ומחצה ובזה א"ש דלנר מערבי כיון דצריך להיות דולק גם ביום לכן צריך לוג שלם ואף דהא לא חשיב במנחות ד' פ"ח וד' פ"ט רק ג' לוגין ומחצה נ"ל דלקדש בכלי שרת לא בעי רק להני דנדלקין בלילה, עיין תוס' מנחות ד' פ"ט ע"א ד"ה חצי וד' ק' ע"א ד"ה כל ותמורה ד' י"ד ע"א ד"ה וכל ע"ש, אבל של יום א"צ לקדש עי"ש).

אבל יותר נ"ל דלא נחית רש"י כאן לזה, כי אינו שייך לפשש"מ כאן. ואף שגם בפשש"מ על כל הנרות נאמר "נר תמיד" הרי פרש"י שני המערבי "ממנה הי' מתחיל" (אמור כד, ג "מחוץ לפרכת העדת באהל מועד יערך אתו אהרן מערב עד־בקר לפני ה' תמיד חקת עולם לדרתיכם" פרש"י ד"ה לפרכת העדת: שלפני הארון שהוא קרוי עדות; ורבותינו דרשו על נר מערבי, שהוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, שנותן בה שמן כמדת חברותיה, וממנה היה מתחיל ובה היה מסים).

וראה לקו"ש חי"ח ע' 1-100 "ע"פ הנ"ל בפרש"י ווערט פארענטפערט בפשטות נאך א קשיא: די גמרא זאגט "הדלקה לאו עבודה היא", און דעריבער פסקינט דער רמב"ם אז "הדלקת הנרות כשירה בזרים". פרעגט מען די קשיא: עס שטייט דאך "בהעלותך את הנרות" הדלקה דורך אהרן? זיינען דא אויף דעם כמה תירוצים . . . (ב) דער דין אז הדלקה כשירה בזר איז בא אלע נרות, אבער די הדלקה פון נר מערבי מוז זיין דורך א כהן, ווארום "נר מערבי שכבה אין מדליקין אותו וכו' אלא ממזבח החיצון" און א זר טאר דאך ניט צוגיין צום מזבח - און אויף דעם (דער נר מערבי) שטייט "בהעלותך את הנרות". אבער אין די צוויי תירוצים פאדערט זיך ביאור (בנוגע די הדלקה פון אהרן דפרשתנו עכ"פ), ובפרט לדעת רש"י: . . . בנוגע דעם צווייטן תירוץ: רש"י זאגט "אש שנאמר בה תמיד הוא שמדליקין בה את הנרות שנאמר בה

להעלות נר תמיד אף היא מעל המזבח החיצון תוקד" - וואס לויט רש"י באציט זיך דער "להעלות נר תמיד" (ניט דווקא אויפן נר מערבי, ווי לדעת הרמב"ם, נאר) אויף אלע נרות - איז במילא ניט מוכרח (אפילו ע"ד ההלכה - לפרש"י) אז ס'איז דא א חיוב צו צינדן דעם נר מערבי פון מזבח, און י"ל אז רש"י האלט ווי דעת הראב"ד, אז דאס וואס מ'דארף מדליק זיין פון דעם מזבח החיצון איז דוקא בשעת עס ברענט ניט קיין נר אין דער מנורה. ע"פ הנ"ל אין דעת רש"י איז קושיא מעיקרא ליתא: "בהעלותך את הנרות" קומט זאגן אז כאטש ס'איז געווען די הדלקה פון משה פריער איז אהרן'ס הדלקה פון יום ח' למלואים ביז דעם צוועלפטן טאג אן ענין פון חנוכת המנורה, במילא איז מובן פארוואס דאס איז געזאגט געווארן און עס אין שייך דווקא צו אהרן - שלך".

(4 ראה באר מים חיים "כבר נאמר לא תכבה, וא"כ ממילא האש תוקד בו תמיד, אבל הכי קאמר אותו האש שנאמר בו תמיד כו"י

ומשכיל לדוד "אש תמיד אש שנאמר וכו'. דאלי"כ האי תמיד יתירא הוא שהרי כבר כתיב לא תכבה וליכא למימר לעבור עליו בעשה ולא תעשה דבאמרו אש תמיד אין כאן משמעות עשה ולכך דרשו הכי והוא בש"ס דיומא פ' טרף. אבל בת"כ דרשו כפשוטו אש תמיד אפילו בשבת אפילו בטומ' והשתא ק' אמאי שביק רש"י הך דרשה דת"כ דנר' דאתיא שפיר כפשטיה דקרא ונקט דרשה דבש"ס שצריך לדחוק קרא ולפ' אש תמיד תוקד מעל המזבח וחסר המ"ם. ונר' דשבק רבינו אותה דרשה דת"כ משום דאינה כ"כ קרובה למשמעות הפסוק דא"כ הול"ל אש תוקד תמיד. ותו דקשיא ליה דלהא לא נצרכה דכיון דכתיבי בקרא בהדיא מוספי שבת וה"נ בתמיד כתיב במועדו דמניה דרש"י אף בשבת אף בטומ' מעתה תו לא צריכי' להך דרשה ראש תמיד דפשיטא שצריך ליתן האש אי בעו למעבד תמידין ומוספין משו"ה נקט מאי דאיתמר בש"ס. ומיהו לא תיקשי לברייתא דת"כ דיש ליישב דאי לאו אש תמיד הי"א

יתר ונדרש לרבותינו (תורת כהנים פרק ב ז) בכל אדם מלמד שכל המכבה עובר בלא תעשה ואפילו כבה מן המערכה גחלת אחת לוקה בין שכבה אותה בראשו של מזבח בין שהורידה וכבה אותה למטה וכמדומה לי שאינו עובר אלא בלאו אחד".

ואין להקשות למה אין רש"י מפרש "אש תמיד" למ"ע (נוסף על הלאו ד"לא תכבה" בסיום הכתוב - ובפרט דממשיך ומפרש דריבה כאן חיובין: ב"פ "לא תכבה" - לעבור בשני לאווין בפרש"י שם ד"ה לא תכבה: המכבה אש על המזבח עובר בשני לאויף)

- במשכיל לדוד כתב דב"אש תמיד" "אין כאן משמעות עשה" - אבל (גם בפש"מ) מצינו כמה מצות בלשון כזה, ובמכש"כ מזה שלפעמים נאמר לשון כזה גם בלאו.

ראה לקו"ש חט"ז ע' 328 "ביים ציווי "ועשית את מעיל וגו'" זאגט דער פסוק: "שפה יהי לפיו סביב מעשה ארג כפי תחרא יהיי לו לא יקרע" - שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער "לא יקרע" און איז מפרש: "כדי שלא יקרע והקורעו עובר בלאו וכו'" (וכדלקמן ס"ב). איז ניט פארשטאנדיק: פון דעם וואס רש"י זאגט (אין אנהויב פון זיין פירוש) אז "לא יקרע" מיינט "כדי שלא יקרע", איז קלאר אז רש"י נעמט אן, אז "לא יקרע" איז ניט קיין ענין (וציווי) פאר זיך, נאר ס'איז א נתינת טעם אויף דעם וואס שטייט פריער אין פסוק - "שפה יהי לפיו גוי כפי תחרא גוי (כדי ש)לא יקרע" - היינט ווי איז רש"י מוסיף בהמשך לזה (און מיט א וא"ו המוסיף) "והקורעו עובר בלאו", וואס לויט דעם זיינען די ווערטער "לא יקרע" (ניט א נתינת טעם, נאר) א ציווי, א לאו בפ"ע? . . איז תמוה: ווי איז עס רש"י מצרף צוויי פארקערטע פירושים אין איין און דעם זעלבן פירוש" עיי"ש בארוכה.

- כי אז הול"ל "תוקד אש תמיד" וכמש"נ "להעלות נר תמיד" שמביאו כאן (ועפ"ז מתורץ מה שהעתיק רש"י כאן גם תיבת "להעלות").

דלעולם אסור להבעי אש על המזבח בשבת ומה אני מקיים במועדו אף בשבת באש היורדת מן השמים ואף על גב דכתיב ונתנו בני אהרן וכו' דאמרינן מצוה להביא מן ההדיוט הוה מוקמי לקרא בחול אבל בשבת לא. כתב רחמנא אש תמיד אף בשבת".

וגם ע"ד ההלכה הרי למדין מפסוק זה "מ"ע להיות אש יקודה על המזבח תמיד שנאמר אש תמיד תוקד על המזבח" (רמב"ם רפ"ב מהל' תמידין ומוספין "מצות עשה להיות אש יקודה על המזבח תמיד שנאמר (ויקרא ו ו) אש תמיד תוקד על המזבח. אף על פי שהאש ירדה מן השמים מצוה להביא אש מן ההדיוט שנאמר (ויקרא א ז) ונתנו בני אהרן הכהנים אש על המזבח".

סהמ"צ מ"ע כט "היא שצונו להבעיר אש על המזבח בכל יום תמיד. והוא אמרו יתעלה אש תמיד תוקד על המזבח, וזה לא יתכן אלא במה שצוה בהתמדת שום האש על העצים בבקר ובין הערבים. כמו שנתבאר בשני של יומא ובמסכת תמיד. ובבאור אמרו אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט. וכבר התבארו דיני מצוה זו ביומא ותמיד, רוצה לומר מצות מערכת האש אשר יעשו בכל יום במזבח. (צו את אהרן, עבודה תמידין ומוספין פרק ב')".

וראה רמב"ן ריש פרשתנו פסוק ב "ואש המזבח תוקד בו יאמר שתוקד במזבח כל הלילה כי מצוה ששימו ביום עצים הרבה כדי שלא יתאכלו לגמרי וכבה האש ממנו ולפי דעתי מה שאמר (ויקרא ו: ו) אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה מצוה לכהנים בקיום האש כמו שאמר (ויקרא ו: ה) ובער עליה הכהן עצים וצוה שיזהרו בזה ויערכו אש ועצים הרבה שתוקד האש תמיד כל היום וכל הלילה והזהיר בלאו שלא תכבה לעולם והנה אם נתעצלו הכהנים וכבתה האש עברו בלאו ומפני זה אמרו רבותינו (יומא מה) שהיתה מערכה שניה לקיום האש ומה שאמר (ויקרא ו: ה) והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה מקרא

6) יומא מה, ב "אש תמיד למאי אתא, מבעי ליה לכדתניא אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה לימד על מערכה שניה של קטורת שלא תהא אלא על המזבח החיצון, אש מחתה ומנורה מניין, ודין הוא נאמרה אש בקטורת, ונאמרה אש במחתה ומנורה, מה להלן על מזבח החיצון, אף כאן על המזבח החיצון. . תלמוד לומר אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה אש תמיד שאמרתי לך, לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון".

תו"כ כאן עה"פ (ו, ב) "ואש המזבח" "ואש המזבח תוקד בו ומנין לאש מזבח הפנימי שלא תהא אלא ממזבח החיצון? תלמוד לומר "אש המזבח תוקד בו". אש מחתה ומנורה מנין ודין הוא נאמר 'תן אש' במזבח הפנימי, ונאמר 'תן אש' במחתה ומנורה. מה אש מזבח הפנימי – ממזבח החיצון, אף אש מחתה ומנורה – ממזבח החיצון או כלך לדרך זה נאמר 'תן אש' במזבח הפנימי ונאמר 'תן אש' במחתה ומנורה. מה אש ממזבח הפנימי – ממזבח חוצה לו, אף אש מחתה ומנורה – ממזבח חוצה לה תלמוד לומר "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" – אף אש שאמרתי לך "תהיה תמיד" (ויקרא כד, ד) – לא תהא אלא ממזבח החיצון. למדנו אש למנורה; למחתה מנין? ודין הוא נאמר אש במנורה ונאמר אש במחתה (ויקרא טז, יב). מה להלן על מזבח החיצון – אף כאן על מזבח החיצון או כלך לדרך זה נאמר אש בקטורת ונאמר אש במחתה. מה להלן – בסמוך לו, אף כאן בסמוך לו תלמוד לומר "ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה'" – איזה דבר שמקצתו 'לפני השם' ואין כולו 'לפני השם'? הוי אומר זה מזבח החיצון".

אבל ל' רש"י הוא ע"ד הלשון שביומא שם (וראה פרש"י שם). וראה לקמן הערה 22.

7) בפסוק ה "והאש עליה המזבח תוקד"בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וערך עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים" ד"ה והאש על המזבח תוקד בו: רבה כאן יקידות הרבה על מוקדה, ואש המזבח תוקד בו, והאש על המזבח תוקד

בו, אש תמיד תוקד על המזבח, כלך נדרשו במסכת יומא (דף מ"ה), שנחלקו רבותינו במנין המערכות שהיו שם.

8) מה, א "תנו רבנן, בכל יום היו שתיים מערכות, והיום שלש. אחת מערכה גדולה, ואחת מערכה שניה של קטורת, ואחת שמוסיפין בו ביום, דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר, בכל יום שלש, והיום ארבע. אחת של מערכה גדולה, ואחת מערכה שניה של קטורת, ואחת של קיום האש, ואחת שמוסיפין בו ביום. רבי (מאיר) אומר, בכל יום ארבע, והיום חמש. אחת של מערכה גדולה, ואחת של מערכה שניה של קטורת, ואחת של קיום האש, ואחת לאיברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב, ואחת שמוסיפין בו ביום. דכולי עלמא מיהת תרתי אית להו, מנלן אמר קרא היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה, זו מערכה גדולה. ואש המזבח תוקד בו, זו מערכה שניה של קטורת. ורבי יוסי, קיום האש מנא ליה, נפקא ליה מוהאש על המזבח תוקד בו".

9) הטעם שרש"י מפרשו בפסוק "והאש על המזבח גו" ולא לפני"ז ב"ואש המזבח תוקד בו" כי בפש"מ פי' שגם האש (ודכל הלילה) צ"ל בן ולא מחוץ למזבח, וכפרש"י לעיל (א, ח) בגזירין דיום (וכ"פ בראב"ע "ואש המזבח תוקד בו. ולא חוץ ממנו").

10) דברי דוד (להט"ז) כאן "אש תמיד כו" אף היא מעל מזבח החיצון תוקד. הקשה הרא"ם: היאך דרש כאן לענין נר תמיד הא לעיל כתב רש"י דנחלקו רז"ל במנין המערכות שהיו שם, וא"כ קאי הפסוק הזה לענין מערכות המזבח, וכ"ה בגמרא יומא. וי"ל דודאי פשטיה דקרא דאש תמיד תוקד בו קאי על מערכות המזבח, דאי על הנרות לא היה לו לומר 'על המזבח' אלא 'מעל המזבח', דהיינו שמשם מדליק אבל ההדלקה היא על המנורה, אלא מדרשא ד'תמיד' ילפינן לה גם לנרות, ותו דגם לשון 'בו' אינו מיושב אם תפרשהו על המנורה דמשמע שבמזבח עצמו תהיה יקידה, ומאותה יקידה ידליק נר המנורה, וא"כ

הוה כאילו נאמר כאן שתי יקידות, האחת למזבח והשנית למנורה."

11) וכדמוכח גם משינוי ל' רש"י "מעל" המזבח החיצון תוקד" היינו שהוא מפרש (ומעתיק) הכתוב "על" שפי' מעל "המזבח" פי' - החיצון תוקד, כי "על המזבח החיצון תוקד" משמע שה"תוקד" קאי על "אש תמיד" דמזבח, משא"כ "מעל" שפי' שנלקח למק"א - אש המנורה.**

(* וכ"ה גם בדפוס ראשון ושני דרש"י כת"י.

(** נוסף לזה שי"ל שבאם הי' אומר "על המזבח החיצון תוקד" הי' משמע (מתאים לפרש"י לפני? דיקידות זכאן נדרשות למנין המערכות) שצריך לעשות מערכה בפ"ע לאש המנורה. וראה לקמן הערה 35.

12) ומ"ש בדברי דוד שם "ותו דגם לשון בו אינו מיושב אם תפרשהו על המנורה" צע"ג דהרי בכתוב זה לא נאמר "בו" כ"א בכתוב שלפני".

13) רא"ם "אש תמיד אש שנאמר בה תמיד היא שמדליקין בה את הנרות שנאמר בה להעלות נר תמיד אף היא מעל המזבח החיצון תוקד. ביומא בפרק טרף בקלפי כאילו אמר האש שנאמר בה להעלות נר תמיד תוקד מעל המזבח וחסר מ"ם כמו ושמן על ראשך אל יחסר עד יקום גוי אויביו ורבים כן ואם תאמר היכי דרשי האי קרא לענין מנורה והא אצטריך ליה לענין המערכות כדכתב רש"י לעיל על מוקדה ואש המזבח חוקד בו והאש על המזבח תוקד בו אש תמיד תוקד על המזבח כולן נדרשו לענין המערכות שהיו שם י"ל דאפילו לרבי מאיר דאמר בכל יום ארבעה וביום הכפורים חמשה האי קרא דאש תמיד תוקד קרא יתירה הוא ולא אתא אלא למדרש מיניה להדלקת נרות המנורה שתהא מן המזבח החיצון כדלעיל דאי למנין המערכות החמש מקראי דלעיל מפיק להו על מוקדה אחת ואש המזבח תוקד בו תרתי ואש המזבח תוקד בו תלת האש על המזבח

תוקד בו ד' והאש על המזבח תוקד בו חמש דדריש תלתא קראי דיקידה ותרי ווי דואש המזבח והאש על המזבח ונשאר קרא דאש תמיד תוקד למדרש מיניה לנרות מנורה שיודלקו מאש המזבח החיצון אבל מדברי רש"י דקאמר ריבה כאן יקידות הרבה על מוקדה ואש המזבח תוקד בו והאש על המזבח תוקד בו אש תמיד תוקד על המזבח כולן נדרשו במסכת יומא שנחלקו רבותינו במנין המערכות שהיו שם נראה דקרא דאש תמיד גם הוא לענין המערכות הוא נדרש וקשה מדבריו אדבריו שכתב אחר זה אש תמיד אש שנאמר בה תמיד היא שמדליקין בה את הנרות וגם מדברי הגמרא אדבריו שהרי לא דרשו כל המערכות אלא משאר המקראות של יקידה כדלעיל לא מקרא דאש תמיד תוקד ושמא יש לומר דלישנא דרש"י דקאמר כולן נדרשו במסכת יומא לא לענין המערכות הוא דקאמר אלא קצתן למערכות וקצתן לדרשא אחרינא ומה שכתב אחר זה שנחלקו רבותינו במנין המערכות הוא מלתא באנפי נפשה"

וגו"א כאן "אש שנאמר בו תמיד כו'. וקשיא, דלעיל (רש"י פסוק ה) דרשינן לענין המערכות, ויש לומר, דבפרק טרף בקלפי (יומא מה ע"ב) לא דרש "אש [תמיד תוקד על] המזבח" למערכה, רק להדליק המנורה מן המזבח החיצון, ולכך צריך לומר ד"אש תמיד תוקד על המזבח" (פסוקנו) דקאמר לעיל (רש"י פסוק ה) שכולן נדרשו במסכת יומא (מה). שנחלקו רז"ל במנין המערכות - לא קאי על (אש המזבח תוקד בו) ["אש תמיד תוקד על המזבח"], דאותו הכל מודים דאתי דאש של מנורה יהא ממזבח החיצון, רק ו"האש על המזבח תוקד" (פסוק ה) בהא פליגי, אבל "אש תמיד תוקד על המזבח" (פסוקנו) אתא לאש מנורה דיהא על מזבח החיצון, כך נדרש שם".

14) וברא"ם כאן: דלישנא דרש"י דקאמר כולן נדרשו במס' יומא לא לענין המערכות הוא דקאמר אלא קצתן למערכות וקצתן לדרשא אחרינא ומה שכתב אחר זה שנחלקו רבותינו במנין המערכות הוא מילתא באנפי נפשא.

15) ועוד ועיקר: לפי הרא"ם אינו מובן למה מביא רש"י גם הכתוב "אש תמיד גו". ובדפוס ראשון ושני ורש"י כת"י הובא בפרש"י רק הכתוב "אש תמיד גו". ואולי טה"ד בדפוס א' וב'. דהרי שם ליתא גם התחלת פרש"י "ריבה כאן יקידות הרבה".

16) ר"פ תצוה "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד" פרש"י ד"ה תמיד: כל לילה ולילה קרוי תמיד, כמו שאתה אומר עלת תמיד ואינה אלא מיום ליום; וכן במנחת חבתין נאמר תמיד ואינה אלא מחציתה בבקר ומחציתה בערב, אבל תמיד האמור בלחם הפנים משבת לשבת הוא.

17) תצוה כט, מב "עולת תמיד לדרתיכם פתח אהלמועד לפני ה' אשר אועד לכם שמה לדבר אליך שם".

במדבר כח, ו "עולת תמיד העשיה בהר סיני לריח ניחח אשה לה".

18) בפרשתנו ו, יג "זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אתו עשירת האפה סלת מנחה תמיד מחציתה בבקר ומחציתה בערב".

19) ועד"ז פרש"י בחגיגה כו, ב וז"ל בגמי שם: "תנא הזהירו שמא תגעו בשולחן ובמנורה ותנא דידן מאי טעמא לא תני מנורה שלחן כתיב ביה תמיד מנורה לא כתיב בה תמיד"

פרש"י ד"ה מנורה לא כתיב בה תמיד: כלומר תמידין האמורין במנורה לא תמיד יומם ולילה קאמר אלא תמיד מלילה ללילה כתמיד האמור בעולת תמיד ובחביתני כ"ג אבל ביום לא היה דולק דמערב עד בוקר כתיב (שמות כח) תן לה מדת השמן שיש בה כדי לידלק מערב עד בוקר לפיכך כל היום אתה יכול לסלקה ולהטבילה אבל תמיד האמור בשלחן תמיד יום ולילה הוא דמשבת לשבת הוא ערוך עליו.

20) דהרי "לא תכבה" פי' (ע"ד תוקד - תהי יקדא) שצריך להבטיח שהאש לא תכבה* (תי"ו חרוקה, כ"ף - קמוצה). וע"ד "לא יסורו" (תרומה כה, טו "בטבעת הארן יהיו הבדים לא יסרו ממנו") "ולא יזח" (תצוה כח, כח "וירכסו אתהחשן מטבעתו אלטבעת האפוד בפתיל תכלת להיות על-חשב האפוד ולא יזח החשן מעל האפוד").

ראה פרש"י תצוה שם, לב "והיה פיראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג כפי תחרא יהיהלו לא יקרע" ד"ה לא יקרע: כדי שלא יקרע; והקורעו עובר בלאו, שזה ממנין לאוין שבתורה, וכן ולא יזח החשן, וכן לא יסרו ממנו הנאמר בבדי הארון. נתבאר בארוכה בלקו"ש חט"ז שיחה א' לפ' תצוה.

* וראה רמב"ן בפרשתנו (פסוק ב): בלא תכבה בפסוק שלנו "הזהירו בלאו שלא תכבה לעולם כו" [נעתק לעיל הערה 5].

21) במשכיל לדוד תצוה שם האריך וז"ל שם: "תמיד כל לילה וכו' פי' דק"ל דהכא משמע שהמנורה צריך שתהא דולקת תמיד כל היום וכל הלילה והא ליתא דבתר הכי כתיב בהדיא מערב עד בקר ולכך פי' דהך תמיד על ההעלאה קאי באופן דליכא למימר תמיד בלי הפסק רגע כמשמעו אלא צריך לפי שידליקנה תמיד כלומר בכל לילה בלי הפסק לילה א' והביא הרב ראייה על זה דה"נ בעולת הבקר כתיב תמיד ועל כרחין א"א לפרש שהעולה נמצאת תמיד דהא בבקר לבד פעם אחת הוא דעבדי לה ונאכלת במזבח ושל בין הערבים קרבן אחר הוא ואינו מאותו של בקר ובהכרח לפרש דעל עשייתה קאי שתהיה עשייתה בכל יום בלי הפסק יום. וה"נ במנחת חביתין אף על גב דהתם טפי מפעם ביום הוא ומ"מ א"א לפי תמיד ממש שהרי אינה אלא מחציתה בבקר ומחציתו בערב א"כ התם נמי בהכרח לפי שתהא הבאתה בכל יום בלי הפסק יום כדהכא ומסיים אבל תמיד האמור בלחם הפנים משבת לשבת היה עריכתו א"כ א"א לפי בו כמו בכל הנך דאעריכה קאי שתהא בכל יום דהא בין עריכה לעריכה איכא הפסק ששת ימים אם כן התם בהכרח לפי

מערכה לקטורת בפני עצמה וא"כ נפישו להו מערכות וי"ל כיון דלא היה צריך ליקח שום גחלים למנורה אלא להדליק הפתילות בעלמא לא מסתבר שיעשו בשביל זה מערכה ולא מסרן הכתוב אלא לחכמים ועוד י"ל מדכתיב תמיד ש"מ שמדליקין אותה מאש הדולקת תמיד והיינו ממערכה גדולה דאי עבדינן לה מערכה בפני עצמה מאי איצטריך שתהא דולקת תמיד. וראה **הערות הבאות. ועצ"ע.**

- וגם את"ל שלפי המסקנא בהסוגיא שם לכל הדיעות (גם לדעת ר"מ שס"ל שבכ"י היו ד' מערכות וביהכ"פ ה'), לא הובא שם כתוב זה לענין מערכת המזבח, ומשמע דהדרשא שבגמ' (שם, ב) "אש תמיד שאמרתי לך כו"ו קאי לכו"ע (וכמ"ש הרא"ם), הרי

(א) גם הרמב"ם (שפסק כר' יוסי שס"ל שהיו ג' מערכות בכ"י

- ראה לח"מ שם פ"ב ה"א "מצות עשה להיות אש יקודה וכו'. בפרק טרף בקלפי (דף מ"ג:) איכא פלוגתא דתנאי ר"מ ור' יהודה ור"י אי בכל יום היו במזבח שתי מערכות או ג' או ד' ומחלוקתם תלוי משום דתלתא קראי כתיבי בפרשת צו חד היא העולה על מוקדה על המזבח וגוי' ב' ואש המזבח תוקד בו ג' והאש על המזבח תוקד בו ר' יהודה דאית ליה בכל יום תרי דריש להו מתרי קמאי וקרא דוהאש על המזבח דריש להצתת אליתא שתהא בראשו של מזבח ולא יצית על הרצפה ויעלם כשהם דולקים ור' יוסי דאית ליה תלת נפקא ליה מהני תלתא קראי והצתת אליתא נפקא ליה מקרא דונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח ור"מ דאית ליה ד' נפקא ליה אחריתי מריבוי דואש ורבנן וא"ו לא דרשי ומריבויא דוהאש נפקא להו לכ"ע דמוסיף חד ביה"כ דאפילו מאן דלא דריש וא"ו מ"מ וא"ו ה"א דריש וקרא דאש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה אייתר ליה וקאמר גמרא התם דלימד על מערכה שניה של קטורת שלא תהא אלא במזבח החיצון ואי להאי לחודיה הוה סגי דלימא קרא אש תוקד על המזבח לא תכבה ואמר קרא

דאישיבה על השלחן קאי ותמיד כפשוטו בלי הפסק רגע וכדתנן במנחות הללו מניחין וכו' וטפחו של זה כנגד טפחו של זה שנאמר תמיד ואף על גב דקרא כתיב יערכנו לפני ה' תמיד דמשמע דתמיד אעריכה קאי ולא על העמיד' על השלחן. מ"מ מאחר דא"א לפרשו על העריכה שהרי יש בה הפסק כמה ימים כדאמרן ע"כ צ"ל דה"ק שתהיה העריכה בענין שלא יבוטל התמיד דעמידתו דהיינו טפחו של זה כנגד טפחו של זה כדאמרן ודו"ק דנל"ע שבוזה יתורצו דקדוקי הרא"ם זכרוננו לברכה וא"צ לכל מה שהאריך בזה הרב ע"ע. וצ"ע ואכ"מ.

(22) ועפי"ז מובן מש"כ רש"י "אש שנאמר בו תמיד כו"ו שם התואר ע"ד ל' הגמ' "אש תמיד אש שאמרתי לך כו"ו, ולא כל' התו"כ "אש שאמרתי לך תהא תמיד" - ציווי.

(23) בדפוס ראשון ושני ורש"י כת"י לא הובאו כל הפסוקים רק הכתוב "אש תמיד". וראה לעיל הערה 15.

(24) ראה יומא מה, ב: אש תמיד* למאי אתא . . מערכה שני' כו' וז"ל שם: "אש תמיד למאי אתא, מבעי ליה לכדתניא אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה, לימד על מערכה שניה של קטורת שלא תהא אלא על המזבח החיצון".

ולהלן שם ממשיך מכתוב זה גם לענין אש המנורה "אש מחתה ומנורה מניין, ודין הוא נאמרה אש בקטורת, ונאמרה אש במחתה ומנורה מה להלן על מזבח החיצון, אף כאן על המזבח החיצון. או כלך לדרך זו, נאמרה אש בקטורת, ונאמרה אש במחתה ומנורה מה להלן בסמוך לו, אף מחתה ומנורה בסמוך לו. תלמוד לומר אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה, אש תמיד שאמרתי לך, לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון".

וראה תי' הב' בתוד"ה תמיד יומא שם וז"ל שם ד"ה תמיד שאמרתי לך לא תהא אלא על מזבח החיצון: תימה לי א"כ ניבעי לה מערכה בפני עצמה כי היכי דמצרכין

ואף שפסק שם (פ"ג הי"ג "נר מערבי שכבה אין מדליקין אותו אחר דשונו אלא ממזבח החיצון. אבל שאר הנרות כל נר שכבה מהן מדליקו מנר חברו") דנר מערבי איז מדליקין אותו אלא ממזבח החיצון, הרי לא הביא שם הדרשא ד"אש תמיד"

[אף שי"ל: 1) שהרמב"ם נקט דרשא הפשוטה יותר, ע"ד מ"ש בלח"מ שם פ"ב ה"ב. 2) בדוחק עכ"פ - סמך גם על הירושלמי דלקמן].

ב) בירושלמי יומא פ"ד ה"ו: "ולית לרבי יודא מערכת קיומי אש מה מקיים ר' יהודה אש תמיד" (אף שלפנ"ז לא הביא הכתוב "אש תמיד" בדעת ר"מ כו') וז"ל שם: "מה טעמא דר"מ [ויקרא ו ה] והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה זו מערכת קיומי אש וביער עליה הכהן זו מערכת איכול איברין ופדרים וערך עליה העולה זו מערכה גדולה והקטיר עליה חלבי השלמים זו קטורת ולית לרבי יוסה מערכת איכול איברין ולית לרבי יודה מערכת קיומי אש מה מקיים רבי יהודה אש תמיד אש שאמרתי לך תהא תמיד לא תהא אלא על מזבח החיצון".

ואולי י"ל שלשיטת רש"י גם סוגיא זו במסקנתה ס"ל לר"מ (ר' יוסי - ראה בהערה 26) דהכתוב "אש תמיד" קאי במערכת המזבח, אלא דדרשינן ממנו (מתניבת תמיד) גם לענין אש המנורה (אף שאי"ז כוונת רש"י בפירושו כאן עה"כ, כנ"ל בפנים).

(* משא"כ בתו"כ בפרשתנו קאי עה"כ "ואש המזבח תוקד. וכ"ה בר"ח בגמ' "והאש על המזבח תוקד. האי קרא אחרינא אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה למאי אתא לכדתניא ואש המזבח תוקד בו לימד על מערכה שניה של קטרת שתהיה במזבח החיצון". וכן הגי' הגר"א (ועוד) בגמ'. וראה דק"ס שם "נוסח הדפוס]: לכדתניא (אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה). [נוסח הכ"י]: לכדתניא (והאש על המזבח תוקד בו)". אבל לא משמע כן מפרש"י יומא שם רע"ב. ובלח"מ שם ה"א מבאר

תמיד ללמד אש למנורה שתהא על מזבח החיצון והכי קאמר קרא אש תמיד שאמרתי לך לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון. זו היא סוגית הגמרא ורבינו ז"ל פסק כר' יוסי דשלש מערכות בכל יום דהלכה כר' יוסי לגבי ר' יהודה וכ"ש לגבי דר"מ. ויש לתמוה על רבינו ז"ל בסדר הכתובים שהביא חדא דכיון דהוא פסק כר' יוסי למה הביא לקמן להצתת אליתא פסוק של ואש המזבח תוקד בו דהא לא הוי אלא לר' יהודה אבל לר' יוסי נפקא ליה הצתת אליתא מקרא דונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח ולא עוד אלא שלא הביא אפילו הפסוק של ר' יהודה דהיינו והאש על המזבח תוקד בו אלא ואש המזבח תוקד דהך קרא לכ"ע הוי למערכה שניה של קטורת גם מה שהביא כאן מצות עשה להיות אש יקודה על המזבח מקרא דאש תמיד תוקד קשה דהאי קרא דרשינן ליה בגמרא שתהא מערכה שניה של קטורת על המזבח החיצון ומלת תמיד לא אתי להזהיר שיהא תמיד האש על המזבח אלא מלת תמיד קאי אמנורה כדכתיבנא ולא היה לו להביא אלא שאר הפסוקים של יקידות דנפקין מינייהו ג' מערכות")

שם פ"ב ה"ד הביא הכתוב "אש תמיד" לענין מערכה שלישית לקיים מצות האש וז"ל שם: "שלש מערכות של אש עושין בראש המזבח בכל יום. ראשונה מערכה גדולה שעליה מקריבין התמיד עם שאר הקרבנות. שניה בצדה קטנה שממנה לוקחין אש במחתה להקטיר קטרת בכל יום. שלישית אין עליה כלום אלא לקים מצות האש שנאמר (ויקרא ו ו) אש תמיד תוקד"

(אבל בה"ה שם "מפי השמועה" הביא הכתוב "והאש על המזבח" למערכת קיום האש וז"ל שם: "מפי השמועה למדו שזה שנאמר (ויקרא ו ב) על מוקדה על המזבח זו מערכה גדולה. (ויקרא ו ב) ואש המזבח תוקד בו זו מערכה שניה של קטרת. (ויקרא ו ה) והאש על המזבח תוקד בו זו מערכה שלישית של קיום האש. אבל איברים ופדרים שלא נתאכלו מבערב נותנין אותן בצדי מערכה גדולה").

ומפרש בהגירסא שלפנינו. ועד"ז בדברי דוד כאן.

המנורה. משא"כ לאידך מ"ד. ראה לעיל הערה 24.

25) והרי מצינו בכ"מ דדרשינן כתוב זה לענין אש המזבח: א) בתו"כ בפ' זו: תמיד אף בשבת תמיד אף בטומאה וז"ל שם: "מנין שלא יהיה דבר קודם לתמיד של שחר, תלמוד לומר עליה העלה. . אש תמיד, תמיד אף בשבת, תמיד אף בטומאה. לא תקבה אף במסעות. מה עושים לה, כופין עליה פסכת, דברי ר' יהודה. ר' שמעון אומר אף בשבת; ומסעות מדשנין אותה, שנאמר (במדבר ד, יג) ודשנו את המזבח ופרשו עליו בגד ארגמן"

28) ראה מנחות סח, ב ואילך "ואם איתא דשתי הלחם שלא כסדרן שריין משכחת לה דמקריב עומר מהנך דאשרוש קודם לשתי הלחם ובתר העומר דאשתקד, ושתי הלחם מהנך דאשרוש קודם לעומר דהשתא ובתר שתי הלחם דאשתקד, מי סברת בכורים לפירא קא אמרינן למזבח קא אמרינן והא אכיל לה מזבח מפירי דהא שתא" עיי"ש בארוכה.

פג, סע"ב "הכתיב (ויקרא כג, טז) חדשה האי מיבעי ליה לכדתניא רבי נתן ור' עקיבא אמרו שתי הלחם הבאות מן הישן כשרות ומה אני מקיים חדשה שתהא חדשה לכל המנחות" עיי"ש בארוכה.

(וראה ירושלמי יומא פ"ד ה"ו בסופו "מתניתא מסייעא לרבי יהושע בן לוי תמיד תמיד אפילו בשבת תמיד אף בטומאה מתניתא מסייעא לרבי יוחנן [ויקרא ו] לא תכבה אף במסעות. בשעת מסעות מה היו עושין לה היו כופין עליה פסכת דברי רבי יהודה ר' שמעון אומר אף בשעת מסעות היו מדשנין אותה שנאמר [במדבר ד יג] ודשנו את המזבח ופרשו עליו בגד ארגמן הא אילו היה המזבח דליק לא היה בגד ארגמן נשרף מה עבד לה רבי יודה פסכת היו כופין עליו מלמעלה מה מקיים רבי יודה ודשנו את המזבח וירוון כיי דאמר ר' יודה בן פיז [דברים לא כ] ואכל ושבע ודשן". ובקה"ע (שם).

29) בכל הבא לקמן ראה בארוכה צפע"נ הל' מתנות עניים (לה, ג ואילך) "והנה דברי הגמרא דמנחות דף ס"ח ע"ב צריכין ביאור במה דאמר יתיב ר"ט כו' ע"ש בתוס' ד"ה לא דלמה לו להאריך לימא הטעם דאסור משום משקה ישראל אך באמת כך דהנה בר"ה דף ז' ע"ב ודף ט"ז ע"א ופסחים דף ע"ז ותוס' מנחות דף מ"ח ע"ב בד"ה כבשי משמע דשתי הלחם הוה מתיר לא משום שצריך שיהיו הם חדשים רק דהם מתירים והנה במנחות דף ה' ע"ב נקט הטעם משום דשתי הלחם נקראים בכורים לכך לא יביא קודם להם וכן כתב רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ה ה"י ובגמרא דף פ"ג ע"ב נקט שם מטעם חדשה וכן שם דף פ"ד ע"ב. והנה באמת כ"כ בזה בח"ב שינוי מהמשנה דמנחות דף ס"ח ע"ב דנקט שם גבי בכורים קודם לשתי הלחם וכן לשון רבינו בהל' תמידין ומוספין פ"ז ובמשנה דבכורים פ"א ובסוף פ"ד דחלה וכן הוא בדברי רבינו בהל' בכורים פ"ב ה"ו נקט קודם לעצרת. והנה באמת יהי נ"מ לפי מה דפסקינן דאם הביא מן הישן כשר אם הביא שתי הלחם מן הישן או לא הביא כלל אם יכול להקריב מנחה חדשה וכן אם נימא דכבשים הוא דמתירין למנחה חדשה אם הביא שתי הלחם בפ"ע מה יהיה הדין של מנחה חדשה אם מותר להקריב לכתחילה

ב) רמב"ם שבהערה 5: "מ"ע להיות אש. . תמיד כו". (ג) ברמב"ן שם (בהערה 5): דכתוב זה הוא מצוה לכהנים בקיום האש. 26) או י"ל דלשיטת רש"י גם לדעת ר' יוסי דס"ל שהיו ג' מערכות בכ"י וביוהכ"פ מוסיפים אחת, קאי הכתוב "אש תמיד תוקד גו" במערכות המזבח, ורק לר' יהודה שס"ל שהיו רק ב' מערכות וביוהכ"פ ג' קאי כתוב זה באש המנורה. וראה בהערה 24.

27) וכ"מ מירושלמי שם, דמסיים "מה מקיים ר' יהודה אש תמיד אש שאמרתי לך תהא תמיד לא תהא אלא על מזבח החיצון", דמשמע דלפי שלא דריש כתוב זה לענין מערכת המזבח לכן דריש לאש

המזבח מפירי דהאי שתא וכהך דתו"כ הנ"ל. ועי' בהך דר"ה דף ט"ז ע"א ברש"י ד"ה שתי הלחם. ובהך דסנהדרין דף י"א ע"ב ברש"י ד"ה ועל פירות משמע שם כך דהא דקרינן עצרת ביום הבכורים ר"ל משום דמביא אז בכורים ועי' בהך דפסחים דף ל"ו ע"ב ומנחות דף פ"ד ע"ב גבי מאי דאמר שם קרבן ראשית אך באמת כך דלירושלים לא יביא קודם לעצרת ובעצרת מותר להביא לירושלים אף קודם הקרבת כבשי שתי הלחם ועי' בהך דבכורות דף כ"ו ע"ב ד"ה מלאתך ע"ש ברש"י. ועי' פסחים דף ע"ז ע"א דאמר שם דב' הלחם בא להתיר והבאה לעזרה בזה מתיר שתי הלחם אבל קודם לעומר אז י"ל דאף קריאה במחובר אסור גבי חטים ושעורים משום דלא הוה ממשקה ישראל" עיי"ש בארוכה (ושם - עד"ז גם לענין חדש לפני העומר). לקו"ש אמור תשמ"ז.

30) ראה שפת אמת (שם סח, ב) דמתרץ החילוק דקודם העומר וקודם שתה"ל שבמשנה שם דבשתה"ל הוי החסרון במצות שתה"ל ולא פסול בהקרבה שבמנחות, וכ' שלכן אם עבר והקריב קודם שתה"ל שוב רשאינן אפי' לכתחילה להביא עוד מנחות קודם שתי הלחם וז"ל שם: "במשנה קודם לשתי הלחם כו' ואם הביא כשר. עי' בתו"כ ש"כ דבגמ' נשאר הטעם בקושיא. והי' נ"ל דבאמת בשתי הלחם אין מפורש דאסור להקריב מקודם. ועיקר איסור דהקרבה קודם שת"ה הוא משום דצריך להיות שת"ה מנחה חדשה. א"כ אין הפסול בהקרבה שהקדימו רק שנעשה חסרון במצות שתי הלחם. ואפשר נמי אם כבר הקריבו מקודם דקיי"ל דכשר שוב רשאינן אפי' לכתחילה להביא עוד מנחות קודם לשתי הלחם כיון דשוב בלא"ה לא תהי' מנחה חדשה. אבל בעומר יש איסור בפ"ע דכתיב ולחם וקלי כו' לא תאכלו וממילא להקרבה נמי מיפסל ולכן אם הביא פסול דהפסול היא בגוף הקרבן. עוד י"ל דהא בקדשים בעינן קרא לעכב ולכן קודם לעומר דאיכא ב' איסורים קודם לעומר וקודם לשתי הלחם משו"ה פסול בדיעבד אבל קודם שתי הלחם דאיכא רק חד קרא אין לנו רא"י לעכב. ולכאורה קשה מה דאי

ובאמת כ"כ די"ל מה דמבואר בגמרא דמנחות דף פ"ג ע"ב דעומר ושתי הלחם הבא מן הישן כשר ר"ל כך דהביא נסכים חדשים קודם לעומר או מנחה חדשה קודם לשתי הלחם דע"י זה נעשה העומר ושתי הלחם ישן מ"מ כשר ובתו"כ פרשת ויקרא יליף זה מקרא . . והנה מרש"י מנחות דף ס"ט ע"א ד"ה למזבח מבואר כך דיש שני טעמים על קודם לשתי הלחם אחד משום דהוא מתיר והב' שיהי' הוא לגבי המזבח ביכורים ובהך דמתיר י"ל דגם שלא כסידרן מתיר ושוב יכול להביא ביכורים דאין עליהם שם קרבן וכן נסכי יין לשיטת רבינו בהל' מעה"ק פ"ב ובהל' איסורי מזבח גבי מלח ועיין מנחות דף ע"ד ע"ב ודף ק"ז והך דנסכים י"ל דקאי על נסכי שמן או על נסכי יין ומטעם מתיר אך מהך דדף פ"ד ע"ב משמע מטעם דהם קודמין וי"ל שם קאי אשמן אך להתיר למזבח בזה לא מהני התרה שלא כסדרן אך יהיה נ"מ כגון אם עבר והביא מנחה מן החדש קודם לשתי הלחם דשוב אהני דעבר עליהם שתי הלחם שלא כסדרן מותר להביא לכתחילה וכן נ"מ לגבי מנחה של סוטה דאף דמרבה בדף פ"ד ע"ב גם של שעורים לא יביא קודם לשתי הלחם ור"ל אף דהא המזבח כבר טעם מפרי חדש דעומר מכל מקום קודם שתי הלחם אסור מטעם מתיר ואם כן אם עבר ב' הלחם שלא כסדרן מותר להביא קודם ב' הלחם" עיי"ש בארוכה.

הל' נדרים (ח, ד) ועוד "אך באמת כך דלענין הכנסה לעזרה דאז נקרא עליהם שם קרבן שתי הלחם מתיר וקודם לשתי הלחם לא יביא ועי' במנחות דף פ"ג ע"ב ודף פ"ד ע"א ובתוס' שם דף מ"ח ע"ב ד"ה כבשי ובר"ה דף ז' ע"ב דאמר שם דו' בסיון ר"ה לשתי הלחם ע"ש ברש"י אם הטעם דקודם לשתי הלחם לא יביא הוא משום דשתי הלחם הוה מתיר או משום דבעיא דיהי' שתי הלחם בכורים ועי' בתו"כ פ' ויקרא דמרבה מן קרא גבי שתי הלחם דאף אם הביא כבר מנחה מן החדש קודם לשתי הלחם מ"מ כשר שתי הלחם ובאמת לכאוי קשה למה לא מוקי הגמ' במנחות דף פ"ג ע"ב הך ברייתא דנקט שתי הלחם הבאות מן הישן כשרות ר"ל כך דהיינו שכבר אכל

ממ"ש בתוספתא (מנחות פ"ו ה"ו) השלחן והמנורה והמזבח מעכבין זא"ז וז"ל שם:
"מדת המזבח בין ארכו ובין רחבו אינה מעכבת אבל ריבוי מעכב. השולחן והמנורה והמזבחות מעכבין זא"ז ר"ש ב"א אומר כהנים ולוים וישראלים מעכבין את הקרבן ברכות כהנים מעכבות זו את זו ברכות כהן גדול מעכבות זו את זו עיי"ש בארוכה.

ובירושלמי שקלים פ"ד ה"ב מחלוקת בזה
"א"ר חזקיה תנא רבי יהודה נדנניות השלחן והמנורה והמזבחות והפרוכת מעכבים את הקרבנות דברי ר"מ וחכ"א אין לך מעכב את הקרבן אלא הכיור והכן בלבד ולא כן א"ר אליעזר ור' יוסי בן חנינה תריהון אמרין כל הן דכתיב נכח מעכב צלע אינו מעכב ואמר רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן ואפילו צלע מעכב ואמר ר' אילא בשם ר' שמואל בר נחמן ואפ"י שימה מעכב א"ר חנינא כאן בעבודות שבפנים כאן בעבודות שבחוץ עיי"ש.

ולדעת רבנן שם אינן מעכבין (וראה שם: כאן בעבודות שבפנים כאן בעבודות שבחוץ) - ראה בכ"ז לקו"ש חי"א ע' 117 ואילך וש"נ [אינו נעתק מפני האריכות]

(ושם: שלדעת הרגזובי הוא מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן אם הכלים הם חלקי המקדש וז"ל שם: "ויש שהוסיפו לבאר* ששורש מחלקותם של הרמב"ם והרמב"ן היא פלוגתת התנאים במס' שקלים: "השלחן והמנורה והמזבחות והפרוכת מעכבין את הקרבנות דברי ר"מ, וחכמים אומרים אין לך מעכב את הקרבן אלא הכיור והכן בלבד". והיינו, שהרמב"ם ס"ל כר"מ שהכלים מעכבין את הקרבן ובמילא שהם "כלם מחלקי המקדש" שהוא כולל הבית והכלים כאחד, והרמב"ן ס"ל כחכמים, שאין הכלים מעכבים, ומזה ש"אין הכלים חלק מן הבתים").

וראה מנ"ח (מצוה צה) דבלא מזבח החיצון אינו קרוי בית המקדש וז"ל שם: "והנה כלים הללו אין מעכבין בעבודה וכן מבואר בתורה עשיית ארון בתוך כלי המקדש ואינו מעכב ובבית שני לא היה הארון כידוע

בגמ' מה בין קודם לעומר לקודם שת"ה. הא י"ל כנ"ל דקודם שת"ה דלא שינה עליו הכתוב לעכב כשר. אבל קודם העומר הוי כמו שינה הכתוב שהרי אסור מצד העומר ומצד שת"ה כיון דכתיב בעומר מנחת ביכורך משמע דאסור להקריב מנחה מקודם. מיהו אפשר דביכורים וחדשה דכתיב גבי שתי הלחם הוי נמי כמו ב' קראי. גם י"ל למאי דמביעיי בגמ' דשתי הלחם מתירין שלא כסדרן. א"כ לפי הטעם הנ"ל יהי מנחה קודם לעומר ג"כ כשרה אי עבר עליהם שתי הלחם ולא העומר דליכא בזה שינה עליו הכתוב ובמשנה תנן כללא דקודם לעומר פסול לכן מקשה מה בין קודם לעומר לקודם שתי הלחם".

31) להעיר ממחלוקת הרמב"ם והראב"ד הל' תמידין פ"ג הי"ג אם זהו חיוב בנר מערבי, או שזה בעיקר דין שלילי, היינו "שלא יביא ממזבח הפנימי ולא מבית הכירים"

וז"ל ברמב"ם שם: "נר מערבי שכבה אין מדליקין אותו אחר דשונו אלא ממזבח החיצון. אבל שאר הנרות כל נר שכבה מהן מדליקו מנר חברו"

וז"ל בראב"ד שם: "נר מערבי. א"א נראה מדבריו שהוא עכוב לנר מערבי שלא להדליקו אלא ממזבח העולה. ואני אומר כשאמרו מצאו שכבה מדשנו ומדליקין ממזבח העולה מפני שלא היה במנורה נר דולק שכבר הטיב את כולה והתורה אמרה אש תמיד תוקד על המזבח אש שיש לו תמיד לא יהא אלא ממזבח העולה שלא יביא ממזבח הפנימי ולא מבית הכירים אבל בזמן שיש נר דולק במנורה ומצא המערבי כבה מדליקו מן הדולק ומשנה שלימה היא נכנס ומצא שני נרות מזרחיים דולקים מדשן את השאר ומניח אלו דולקים במקומן שממנו מדליק המנורה בין הערבים מצאן שכבו מדשן ומדליקין מן הדולקין ואח"כ מדשן את השאר אלמא כל היכא דאפשר מיניה וביה טפי עדיף".

32) אלא שיש לדון בזה (ע"ד ההלכה) אם אין מזבח אם יש להדליק את המנורה

אלא לחכמים ועוד י"ל מדכתיב תמיד ש"מ שמדליקין אותה מאש הדולקת תמיד והיינו ממערכה גדולה דאי עבדינן לה מערכה בפני עצמה מאי איצטריך שתהא דולקת תמיד".

ולהעיר מרמב"ם הל' עבודת יוהכ"פ (פ"ב ה"ה) "בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור כשאר הכהנים והיום מקדש מקיתון של זהב משום כבודו . . בכל יום ויום היו על המזבח שלש מערכות של אש והיום היו שם ארבע. מוסיפין מערכה כדי להדר המזבח ולעטרו". ובפיה"מ יומא שם (ספ"ד) **דביוהכ"פ היו על המזבח ד' מערכות "מוסיפין מערכה כדי להדר המזבח ולעטרו".** ובגמ' שם (ועד"ז בתו"כ שלפנינו): **אש מחתה ומנורה מניין.**

(36) **ואולי י"ל שעפ"ז דהדה"נ דהמנורה הוא דין במזבח עאכו"כ שכן הוא בנוגע הלאו ד"לא תכבה" - ונפק"מ להלכה ד"המכבה אש על המזבח עובר כו"י" עד מתי נקרא "אש המזבח":** אם עד שלוקחו במחתה מעל המזבח ואז דוקא נק' "נתקה למצוה אחרת", או גם אם רק הכינה במזבח (ראה יומא מו, ב "דכבייה בראשו של מזבח, דכולי עלמא לא פליגי דחייב. כי פליגי דאחתיא אארעא וכבייה. אביי אמר: חייב, אש המזבח הוא, רבא אמר: פטור, כיון דנתקה נתקה. אלא הא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכיבה חייב, כמאן, כאביי, אפילו תימא כרבא, התם לא אינתיק למצותה, הכא אינתיקה למצותה".

ובפרש"י שם ד"ה אינתיק למצותה: לשום למחתה ותו לא קרינן ביה אש המזבח.

רמב"ם הל' תמידין פ"ב ה"ו "המכבה אש המזבח לוקה שנאמר (ויקרא ו ה ו) "לא תכבה". אפלו גחלת אחת ואפלו הורידה מעל המזבח וכבה לוקה. אבל אש מחתה ואש מנורה שהכינה במזבח להדליק ממנה אף על פי שכבה אותן בראש המזבח פטור שהרי נתקה למצוה אחרת ואין אני קורא בהן אש המזבח",

ומבואר כאן בר"מ וכן כל הכלים הללו א"מ למצוה זו ואפשר דמזבח החיצון שהוא עיקר דכל הקרבנות מקריבים עליו אם כן בלא זה אינו קרוי בית המקדש כי עיקר המקדש להקריב קרבנוי אבל המנורה או מזבח הפנימי או כדומה דכל אחד מהכלים הללו יש להם עבוד' מיוחדת אפשר שא"מ בלא העבודה זו ע"כ אינו מעכב מצוה כ"י עיי"ש בארוכה.

ובכל אופן - מקום לשאלה באם יש מזבח אבל אין אש על המזבח (שחסר בנדבת העצים - ראה תענית כח, א "תנו רבנן למה הוצרכו לומר זמן עצי כהנים והעם, אמרו כשעלו בני הגולה לא מצאו עצים בלשכה, ועמדו אלו והתנדבו משלהם. וכך התנו נביאים שביניהן, שאפילו לשכה מלאה עצים יהיו אלו מתנדבין משלהן, שנאמר והגורלות הפלנו על קרבן העצים הכהנים הלויים והעם להביא לבית אלקינונו לבית אבותינו לעתים מזמנים שנה בשנה לבער על מזבח ה' אלקינונו ככתוב בתורה. ועמהם כהנים ולויים וכל מי כו'. תנו רבנן מה היו בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות, אמרו פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שמד על ישראל שלא יביאו עצים למערכה, ושלא יביאו בכורים לירושלים, והושיבו פרוזדאות על הדרכים כדרך שהושיב ירבעם בן נבט, שלא יעלו ישראל לרגל" עיי"ש - וכיו"ב).

(33) **ראה רמב"ם וראב"ד שבהערה 31. ולהעיר שהרמב"ם כתבו בפ"ג המדבר במצות הדלקת המנורה ולא בפ"ב שהוא ע"ד אש המזבח והמערכות שעליו.**

(34) **יומא שם. ועד"ז בתו"כ (כנ"ל הערה 22) ובירושלמי (כבהערה 27).**

(35) **וע"ד המערכות שעל המזבח החיצון עצמו. וראה תוס' יומא שם ד"ה תמיד** "תימא לי א"כ ניבעי לה מערכה בפני עצמה כי היכי דמצרכינן מערכה לקטורת בפני עצמה וא"כ נפשי להו מערכות וי"ל כיון דלא היה צריך ליקח שום גחלים למנורה אלא להדליק הפתילות בעלמא לא מסתבר שיעשו בשביל זה מערכה ולא מסרן הכתוב

ואת"ל שזהו דין במזבח, הרי כ"ז שלא הורידה מהמזבח עובר, ועפ"ז יומתק ל' רש"י כאן "המכבה אש על* המזבח", ולא "המכבה אש המזבח" כרמב"ם שם. ועוד.

(* ובדפוס ראשון ושני: מעל המזבח (וברש"י כת"י שעל המזבח).

(** ואולי י"ל דעוד נפק"מ בלשונות אלו: "המכבה אש המזבח" משמע מכבה כל אש המזבח, משא"כ הלשון שבפרש"י "המכבה אש על המזבח" ה"ז גם מקצת האש (ראה זבחים צא, ב "אמר שמואל המתנדב יין מביא ומזלפו על גבי האישים מ"ט אמר קרא (במדבר טו, י) ויין תקריב לנסך חצי ההין אשה ריח ניחוח לה' והא קא מכבי כיבוי במקצת לא שמיה כיבוי, איני והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכיבה חייב דליכא אלא האי איבעית אימא כיבוי דמצוה שאניי עיי"ש.

רמב"ם שם. סהמ"צ מל"ת פא"ש שהזהירו מלכבות אש מעל המזבח, והוא אמרו יתעלה אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. ובספרי המכבה עובר בלא תעשה וכל העובר על לאו זה וכבה ואפילו גחלת אחת מגחלי המזבח לוקה. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בעשירי מזבחים".

ביאור הרי"ף (לסהמ"צ רס"ג מל"ת קפח"ו ותכבה אש החיצון לרגוע. כתיב (בפרשת צו) והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה. ותניא בספרא שם המכבה עובר בל"ת עיין שם. ומש"כ אש החיצון היינו משום דבאש המערכה שעל מזבח החיצון הוא דכתיב קרא. אבל מש"כ לרגוע צ"ע בכוונתו. ולכאורה היה נראה שבא לומר דליכא אזהרה זו אלא במכבה כל האש שעל המזבח ולא במקצתו. משום דכיבוי במקצת לא שמיה כיבוי. וזהו שכתב לרגוע. דהיינו להשקיע האש כולו ולהרגיעו. והיינו כלישנא קמא דזבחים (סוף פרק כל התדיר צ"א ע"ב). דאמרינן התם אמר שמואל המתנדב יין מביא ומזלפו ע"ג האישים וכו'. ופריך והא קא מכבה. ומשני כיבוי במקצת

לא שמיה כיבוי. ופרכינן אינו והאר"נ אמר רבה ב"א המוריד גחלת מע"ג המזבח וכיבה חייב. ומשני דליכא אלא האי. איבעית אימא כיבוי דמצוה שאני וכו' עיין שם. וא"כ פסק רבינו הגאון ז"ל כלישנא קמא. ואפשר דגם לישנא בתרא לא פליג בעיקר הך סברא. אלא דאתי לחידושי דכיבוי דמצוה שאני. לומר דאפילו כיבוי כל האש של המערכה שרי לצורך מצוה. אבל כיבוי במקצת אפילו שלא למצוה לא מיתסר. וזהו שלא כדעת הרמב"ם ז"ל (בפרק ב' מהלכות תמידין ה"ו) שכתב וז"ל המכבה אש המזבח לוקה שנאמר לא תכבה אפילו גחלת אחת ואפילו הורידה מעל המזבח וכבה לוקה וכו' עכ"ל עיין שם. משמע דפסק כשינויא בתרא. וס"ל דלשינויא בתרא אפילו כיבוי במקצת שמיה כיבוי. אבל אין זה מוכרח דאפשר לומר דפסק כלישנא קמא.

ומש"כ אפילו גחלת אחת וכו'. היינו בדליכא אלא האי. וקמ"ל דלא תימא דגחלת אחת הו"ל כליתא קמ"ל. אבל כשהאש דולק על המזבח גם בלא גחלת זו שכבה אפשר דכיבוי במקצת לא שמיה כיבוי. ובלא"ה דברי הרמב"ם ז"ל שם סתומים בזה. דאפילו את"ל דפסק כשינויא בתרא הו"ל לפרש דאפילו כשהאש יוקדת על המזבח. וא"כ אפשר דמיירי כשלא היה אלא גחלת זו וכשינויא קמא. אף על פי שלא ביאר כן בהדיא. ואין הכרע מדבריו היכי פסק. מיהו מלשונו שבסה"מ (לאוין פ"א) משמע דלא פסק כלישנא קמא עיין שם. ואפשר לומר דגם לרבינו הגאון ז"ל לא קיי"ל בהכי כלישנא קמא. ומש"כ לרגוע. כוונתו עפ"מ דאמרינן (ביומא סו"פ טרף בקלפי) המכבה אש מחתה ומנורה ללישנא בתרא אפילו כביי בראשו של מזבח פטור לרבא. משום דכיון דנתקה נתקה עיין שם. וכן פסק הרמב"ם שם עיין שם. וזהו שכתב לרגוע. כלומר דוקא מכבה מן האש שעתיד להרגיע ולהשאר על המזבח במקומו. אבל כשהכינו ליטלו משם לצורך מצוה אחרת כגון למחתה או למנורה. כיון דנתקה נתקה. ולא קרינן בה אש המזבח לעבור עלה בלאו דאש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" עיי"ש בארוכה. וראה פנ"י וכלי חמדה

פרשתנו בביאור דברי הרמב"ן). ולהעיר מהגירסא (בשוה"ג שלפנ"ז) "מעל המזבח".

37) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות בנין מקדש פ"ב "ועתה יש להבין פרטי הכלים הנה מזבח החיצון הוא בחי מלי שנשפלת בבי"ע לברר בירורי נוגה כמ"ש ותתן טרף לביתה ומעלית אותם בסוד מ"ן וכמ"כ הי' ענין הקרבנות נקרבים במזבח החיצון שהבהמה שהיא מבחי נוגה נשרפת באש ומתבררת והפסולת נדחה לחיצונים כמבואר בענין תרומת הדשן ומה שנתברר נכלל באלהות באש שלמעלה ולכן הי' מזבח החיצון חוץ למקום הנקי קדש כי באצי" לא יגורך רע והבירורים לא שייכים כ"א בבי"ע כו' ולכן על המזבח הפנימי שבבחי אצי" כתיב ועולה ומנחה ונסך לא תסכו עליו (שמות ל' ט') והוא ל"ת כמ"ש בסדר תצוה (סי' ק"ד) כ"א קטרת שענין הקטרת הוא בחשאי והוא מלי התקשרות שהעולמות נקשרים זב"ז והוא ע"ד מ"ש רשבי" בחד קטירא אתקטרנא בי בקוב"ה ר"ל התקשרות נפלאה ולא בבחי בירור להפריד הרע אלא גם אחר שכבר הפריד כל תערובות רע יוסיף אומץ והתקשרות בה' וזה שייך גם במזבח הפנימי ת"ת דאצילות שמבריא מן הקצה אל הקצה ר"ל שעולה מעלה מעלה עד קצה העליונה בחי' כתר ולכן הי' מזה"פ מכוון נגד הארון ועד"ז הוא משרז"ל מיכאל מקריב נשמותיהן של צדיקים ע"ג המזבח (עי' תוסי' מנחות ק"י) ואין זה בירור אלא תוספת התקשרות כנ"ל לאשתאבא בגופא דמלכא.

ושולחן בצפון בחי' רשפי אש האהבה שהיא כמעלת הזהב על הכסף שנמשכת מגבורה דאצי" ומשם באים כל ההשפעות כידוע בענין גבורות גשמים ולכן הי' מניחים הלחם על השלחן, ומנורה בדרום הוא בחי' חסד, והארון שבקדה"ק הוא בחי' כלי להלוחות הוא בחי' ג"ר כח"ב כי הלוחות הם מבחי פנימי הכתר כמ"ש במצוה שע"ט ע"פ הירושלמי שהיו נקראים מכל צד לפי שכולו פנים ואין בהם מבחי' אחוריים וס"ת שכתב משה שהי' מונחת בארון בחי' אור החכמה והארון הי' כלי לכ"ז והכפורת הוא מחיצת יסוד אימא המלביש ליסוד

אבא כמ"ש באוצ"ח ע"פ טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת (משלי כ"ז הי') שבחי' חסדים המכוסים ביסוד אי' נקי אהבה מסותרת והוא בחי' אהבה רבה שלמעלה מהשכל שעוברת דרך מעביר ע"י השכל ומתלבשת בו" עיי"ש בארוכה. **ובכ"מ.**

38) ראה תו"א סח, ב "והנה התורה היא נגד בחי' כלי המשכן שהם מנורה ושולחן . . כי הנה כמו שהמנורה מדליקין בה אור. כמו"כ בתורה כתיב ותורה אור. ופי' אור דתורה הוא כמ"ש חכמת אדם תאיר פניו. כי ארז"ל חכמת זו סדר קדשים שע"י למוד סדר קדשים מעורר וממשיך הגילוי בבחי' ח"ע להיות חכמת אדם תאיר פניו. וענין הארת פנים למעלה הוא כמו עד"מ למטה באדם כשמשכיל השכלה חדשה יצהבו פניו כמ"ש רז"ל גבי ר' אבהו שצהבו פניו מחמת שראה תוספתא חדתא. והוא מחמת גילוי התענוג שמתגלה ומתלבש בההשכלה חדשה ונמשך ומתגלה בפנים ממש עד שצהבו פניו ומאירים. כך עד"מ למעלה ע"י עסק התורה ממשיכים גילוי אור התענוג עליון להיות מאיר ונמשך בח"ע והוא בחי' אור חדש מעצמות א"ס ב"ה שמתלבש בחכמת התורה. וזהו ענין יאר ה' פניו אליך כו'. וזהו ג"כ ענין אור דמנורה" עיי"ש בארוכה.

אוה"ת תרומה ע' א' תצא ואילך "הש"ך פי' מנורת זהב כמ"ש הנחמדים מזהב וע"י העסק בתורה אין עשו שולט בישראל כו', עו"ש שי"ל המנורה היא התורה כמ"ש כי נר מצוה ותורה אור. וששה קנים יוצאים מצדיה היא תושבע"פ שהם שיתא סדרי משנה, והכפתורים והגביעים והפרחי' הם ברייתא ספרא וספרי, ולע"ד אפ"ל ששה קני המגורה הם ששים המה מלכות ששים מסכתות, ופלגשי' ועלמות שהם ברייתות ומימרות י"ל הם הכפתורים והפרחים, וגביעים רמז לפנימי התורה הנקי יין וכך הגביעים שותי' בהם יין ונקי' יינה של תורה. ואאזמו"ר ני"ע פי' הכפתורים רמז אל יחוד מ"ד ומ"ן ונקי' קשרין כו', בעקידה הביא מ"כ איך המנורה רמז לתורה כי במנורה ז' נרות כן פסוק ראשון של ספר בראשית בו ז' תיבות, במנורה י"א כפתורים כן בפסוק

עבודה שבלב זו תפלה והלב הוא רומז כנגד המזבח וכשם שהיו ב' מזבחות פנימי וחיצון כך יש בלב ב' בחי' חיצוניות הלב ופנימיות הלב כנודע (וכמ"ש בזח"ג פ' צו ד"ל ע"ב דמזבח הפנימי נקי קול דממה דקה שהוא בחי' קלא פנימאה ונקרא ג"כ מזבח הזהב והיא בחי' אהבה רבה שמבחינת כמעלת הזהב על הכסף כו' וע' מזה ג"כ בזח"ג פרשה בהעלותך דקני"א ע"ב ובפרדס בעה"כ ערך מזבח" עיי"ש בארוכה.

פו, ד "ועד"ז נתבאר כאן שמצד מקור חוצבה של הנפש מבחי' סוכ"ע מזה נמשך להיות בלב כל אדם בחינת רצוא כו' בפנימית הלב וכנודע דפנימית הלב זהו נגד מזבח הפנימי שהוא מזבח הזהב אשר בחי' זהב הוא אהבה כרשפיאש שלהבת עזה העולה למעלה עד שבא לידי כלות הנפש וזהו כי בכה ארוץ גדוד ובאלקי אדלג שור כו' וכמש"ל בענין צור לבבי וחלקי אלקים לעולם ועמ"ש בד"ה שרביט הזהב ובד"ה שמאלו תחת לראשי מענין כמעלת הזהב על הכסף ובד"ה נאווו לחיך בתורים) ונקרא תעלומות לב לפי שהיא נעלמה ומסתתרת בתוך הלב שאינה באה לכלל גילוי השגת טעם ודעת אלא למעלה מן הדעת מפני ששרשה מאד נעלה ממקום גבוה ונעלה למעלה מן הטעם ודעת והשגת הנבראים והוא בחי' קדם שנלקח מבחי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגו' ובחי' ישת חשך סתרו וע"ז נאמר יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן וכתוב ה' צלך שהוא בחי' צל ולא גילוי אור כו' כמ"ש במ"א [וע' מ"ש בד"ה שחורה אני ונאווה אש שחורה וע' ברע"מ פ' פנחס דרנ"ה ע"ב הנ"ל] ובחינה זו קיימת לעד שישנה ודאי מסותרת בלב כל אחד מישראל שיכול לעורר את האהבה בשעת התפלה וכיוצא בה" עיי"ש.

מצות בנין מקדש שם "ומשחרב בהמ"ק אעפ"כ יוכל האדם להמשיך כל בחי' ומדריגות הנ"ל ע"י עבודתו שהרי ושכנתי בתוכם כתי' ויוכל להמשיך ע"י עבודתו האורות שהיו שוריי בבהמ"ק ובכליו כי גם בנפשו יש בחי' יריעות וכלים. מזבח החיצון ומזבח הפנימי הם בחי' חיצוניי הלב ופנימי הלב והנה בחיצוניי הלב הוא בירור הבהמה

ראשון של ספר ואלה שמות י"א תיבות, במנורה ט' פרחים בפסוק ראשון של ספר ויקרא ט' תיבות, המנורה י"ז טפחים ומשהו, כן בפסוק ראשון של ספר במדבר י"ז תיבות, במנורה כ"ב גביעים כן בפסוק ראשון של ספר דברים כ"ב תיבות זהו תוכן הדברים בשינוי לשון" עיי"ש בארוכה. **ובכ"מ.**

(39 משלי ו, כג "כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר".

(40 ראה אוה"ת תצוה ע' א'תקנב ואילך "הג"ה והיינו שע"ז שתורתו אומנתו הוא בבחי' נר תמיד היינו נר הוי' נשמת אדם היא תמיד מקושרת בו ית' כמארז"ל מה להלן באימה ויראה אף כאן באימה ויראה, כמ"ש בד"ה בחודש השלישי בת"א פ' יתרו. וכן בבחי' נר מצוה הרי ארז"ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה כו' לכך ע"י עסק התורה הוא בבחי' להעלות נר תמיד" עיי"ש בארוכה.

(40* ראה ירוש' ברכות פ"א ה"ב: ולא מודה רשב"י שמפסיקין לעשות סוכה ולעשות לולב כו' וז"ל שם: "א"ר יוסי קומי רבי ירמיה אתיא דרבי יוחנן כרבי חנינא בן עקביא דתני כותבי ספרים תפילין ומזוזות מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפילה ר' חנינא בן עקביא אומר כשם שמפסיקין לק"ש כך מפסיקין לתפילה ולתפילין ולשאר כל מצותיה של תורה. ולא מודה רשב"י שמפסיקין לעשות סוכה ולעשות לולב. ולית ליה לרשב"י הלמד על מנת לעשות ולא הלמד שלא לעשות שהלמד שלא לעשות נוח לו שלא נברא. וא"ר יוחנן הלמד שלא לעשות נוח לו אילו נהפכה שיליתו על פניו ולא יצא לעולם. טעמיה דרשב"י".

- ולהעיר דפשיטא להש"ס דאפילו לעשות סוכה ולולב מפסיק. ואכ"מ.

(41 ראה יומא שם מה, ב. ראב"ד שבהערה 31.

(42 ראה לקו"ת דברים עה, ד "והנה אמרו רז"ל תפלות כנגד תמידין תקנום והענין כי

ביתו קודם משום שלום ביתו שהרי השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו. גדול השלום שכל התורה נתנה לעשות שלום בעולם שנאמר (משלי ג יז) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבתיה שלום"

- מספרי נשא ו, כו "וישם לך שלום בכניסתך שלום וביציאתך שלום עם כל אדם. רבי חנינא סגן הכהנים אומר: "וישם לך שלום" בביתך. רבי נתן אומר זה שלום מלכות בית דוד, שנאמר (ישעיהו ט): "למרבה המשרה ולשלום אין קץ". דבר אחר: זה שלום תורה, שנאמר (תהלים כט): "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום". ר' שמעון בן חלפתא אומר גדול השלום שאין כלי מחויק ברכה אלא שלום. שנאמר ה' עוז לעמו יתן וגו'. ר' אלעזר הקפר אומר גדול השלום שאין חותם בו הברכות אלא בשלום שנאמר יברכה ה' וישמרך יאר ה' פניו אליך ויחונך ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום. ר' אלעזר בנו של ר"א הקפר אומר גדול השלום שאפילו עובדי עבודת גלולים ושלום ביניהם כביכול אין (השטן) נוגע בהם שנאמר (הושע ד) חבור עצבים אפרים הנח לו. גדול השלום שניתן בחלקם של צדיקים שנאמר (שם) יבוא שלום ינחו על משכבותם. גדול השלום שלא ניתן בחלקם של רשעים שנאמר (שם) אין שלום אמר ה' לרשעים. גדול השלום שניתן לאוהבי התורה שנאמר (תהלים קי"ט) שלום רב לאוהבי תורתך. גדול השלום שניתן לענוים שנאמר (שם לז) וענוים ירשו ארץ והתענגו על רוב שלום. גדול השלום שניתן ללומדי תורה שנאמר (ישעיהו נ"ד: י"ג) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. גדול השלום שניתן אל עושי צדקה שנאמר (שם ל"ב) והיה מעשה הצדקה שלום. גדול השלום ששמו של הקב"ה קרוי שלום שנאמר (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום. ר' חנינא סגן הכהנים אומר גדול השלום ששקול כנגד כל מעשה בראשית שנאמר (עמוס ד: י"ג) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח. (ישעיה מ"ה) עושה שלום ובורא (רע) [כל]. גדול השלום שהרי עליונים צריכים לו, שנאמר (איוב כה) המשל והפחד עמו עושה שלום במרומו" עי"ש בארוכה (בשינוי לשון)).

ר"ל המדות הרעות של נפש הבהמית להשליך התאוות רעות ולעורר התשוקה לה' והוא בתפלה פסוד"ז ויוצר ואח"כ מזה"פ בחי' קטרת בחשאי פנימי הלב והתקשרות נפלאה לה' והוא באמת ויציב ט"ו ווי"ן שהם חיזוק דבר הנאמר בק"ש איך שהוי' אחד, גם מזבח הפנימי הוא בחי' התעוררות רחמים רבים, ושולחן בצפון בחי' יראה, ומנורה בדרום בחי' אה"ר הנ"ל ששרשה למעלה מהשכל ונק' אהבה מסותרת אלא שמתגלי' ע"י אמצעות השכל, והארון שבו הלוחות הוא בחי' ת"ת שכנגד כולם והיינו כשלומד בבחי' ביטול ודברי אשר שמתו בפיך (ישעיה נ"ט כ"א) כמאמר המגיד לב"י אני המשנה המדברת בפיך". ובכ"מ.

(43) ועד"ז במזבח הפנימי שמערכה שני של קטורת (של מזבח הפנימי) צ"ל על מזבח החיצון (יומא ותו"כ שם).

(44) להעיר שנתנית התורה - באה ע"י מענת משה למצריים ירדתם (שבת פח, סע"ב "ואמר רבי יהושע בן לוי, בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם, מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא. אמרו לפניו, חמדה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו, ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, החזיר להן תשובה. אמר לפניו רבונו של עולם, מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם. אמר לו אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה. שנאמר מאחז פני כסא פרשז עליו עננו. אמר לפניו רבונו של עולם, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה אנכי ה' אלקינוך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. אמר להן למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם"), **שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם**

(רמב"ם סוף הל' חנוכה "היה לפניו נר ביתו ונר חנכה או נר ביתו וקדוש היום נר

מיד אחר התפלה. ואף מי שאינו יודע ללמוד ילך לבית המדרש ושכר הליכה בידו או יקבע לו מקום וילמוד מעט בזה שיודע ויכניס יראת שמים בלבו ויפשפש במעשיו אולי ימצא בהם איזה צד עבירה ויפרוש ממנה").

47) להעיר מרשב"י (שתורתו אומנתו) שתחילת ענינו בצאתו מהמערה אתקין מילתא (שבת לג, סע"ב "אמר הואיל ואיתרחיש ניסא איזיל אתקין מילתא דכתיב ויבא יעקב שלם, ואמר רב, שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו. ויחן את פני העיר, אמר רב: מטבע תיקן להם, ושמואל אמר: שווקים תיקן להם, ורבי יוחנן אמר: מרחצאות תיקן להם" עיי"ש).

45) והיינו כי זהו דין באש המזבח (אבל את"ל שזהו דין באש המנורה הרי כמו שהוא על המזבח אינו שייך למנורה. אבל ראה לעיל הערה 36), וכמו במערכה שני' של קטורת (ואש מחתה) שעל מזבח החיצון - שבגמ' ותו"כ באים ביחד (וראה לעיל הערה 35).

46) ולהעיר אשר סדר היום צ"ל: יהיב פרוטה לעני והדר מצלי (ב"ב י, א "רבי אלעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי אמר דכתיב אני בצדק אחזה פניך". שו"ע או"ח סו"ס צב "טוב ליתן צדקה קודם התפלה שנאמר אני בצדק אחזה פניך")

ומביהכנ"ס לביה"מ (שו"ע או"ח סקנ"ה "אם צריך לעשות דבר נחוץ מיד אחר התפלה ורוצה ללות עת הקבוע לו ולפורעה אח"כ ביום או בלילה . . . אעפ"כ טוב שילמוד אפילו הלכה אחת או פסוק אחד

נא לשלוח הערות או תיקונים ל: rabbimbrowd@gmail.com